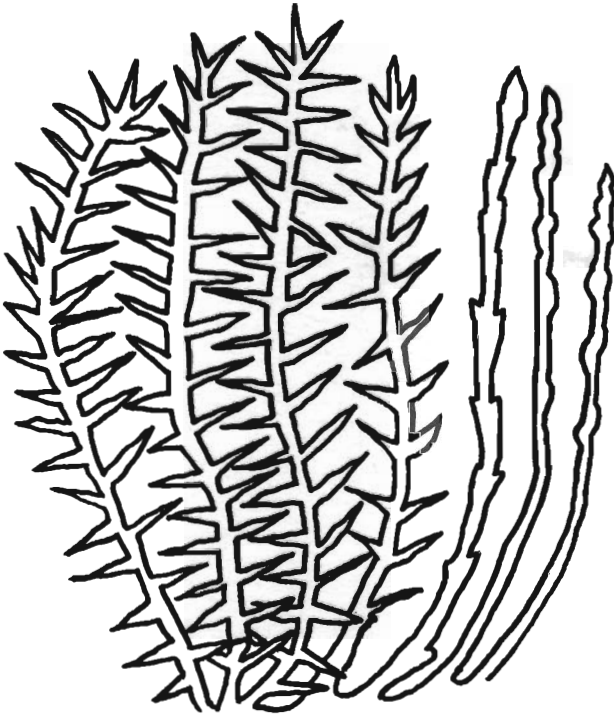

Joan Manresa

PREGÓ DE SETMANA SANTA

Felanitx, 1998

a la Companyia de
Sant Agustí.
Cordialment
per
J. S. S. S.

AJUNTAMENT DE FELANITX

Joan Manresa

pronuncià aquest Pregó

de Setmana Santa,

en el Convent de Sant Agustí

de Felanitx,

el divendres de Passió,

dia 3 d'abril de 1998.

Amics i amigues de Felanitx i de fora poble:

Em toca pregonar i fer una reflexió sobre l'arribada de la setmana santa, i potser caldria vestir-me de poeta, aclucar els ulls i parlar de coses de bon gust, suaument doloroses, que renovassin, com cada any d'ara fa quasi vint segles, la passió d'un home de Natzaret. Podria escriure i dir paraules que fessin frases colpidores, vistoses però no massa compromeses, de dol i esperança, que omplissin un parlament que es pogués qualificar com a molt seriós i correcte. No serà del tot així.

Entraré per un passeig de poesia. En primer lloc amb els versos de Blai Bonet, que el 1950 publicava *Quatre Poemes de Setmana Santa*. Amb el seu *Dijous Sant* em permetrà tocar la sensibilitat religiosa i poètica molt millor del que jo, felanitxer sovint ben descregut, em sent capaç d'escriure ara mateix, quan tantes altres passions omplen les pàgines de cada dia i només es miren com qui troba una pedra enmig d'un camí que no és el seu.

Amb paraules justes i ben encaixades escrivia el santanyiner:

*Els violers s'allarguen a dins el blau sonor.
Sembren el camp de l'aire de rams i papallones.
És el silenci, taula de radiant blancor
on mengen pans de llum -¿la llum ànima?- els aromes.*

*Sol i meravelles. El cistell dels jardins
se trenca desmaiada als peus del Dijous Sant.
El cel, color de mar, gronxa remes de gesmins
i barques d'anèmones, per blaus d'aire, remant.*

*El campanar, llum rosa, gàbia de falcies,
consola ses campanes, tres tulipans de bronze
vinclats de pena sobre verdes eucaristies
del camp voltant. Violers. Sol. Soledat... Les onze...*

*Una porta del temple, or i malva, assusta
el silenci allargat, blanc i blau, de la plaça.
Un clergue, brilla de seda i plata al pit, incrusta
rectituds de xiprer dins l'aroma que passa.*

*Dues novícies blanques porten una gibrella
i el cos brillant d'una hidria, a on les seves mans
són grocs canaris plàcids dins un estrany. I és bella
la seva remor d'hàbits dins els silencis blaus.*

*El monument d'anèmones i lliris a dins l'ombra
sembla un capvespre rosa. És l'urna un sol madur.
Els brulls grocs -¿on cresqueren?- semblen dins la
penombra
testes de monges pintant un somni pur.*

*Calma Blanca. Dins l'era del sol lentes s'hi baten
garbes de pa brillant amb claror de blaves cales.
Els carrers blancs són venes de quietud que esclaten
mentres ploren les maçoles al campanar ple d'ales...*

A vegades el camí de la poesia és ben útil, allà on ens és donat trobar-hi la veritat més pura i senzilla. Per això, per si fos possible entrar dins el veritable sentit, sense folklore ni espectacle, que a la vista de tothom està que tenen aquests dies, un altre poeta ens ajudarà, ajudant-me, a fer el camí del discurs. El 1971 Salvador Espriu ens donà un llibre que, amb el títol de Setmana Santa, conté aquest poema:

*Ja a l'únic temple destruït
esdeveníem rar exili
de mil·lenaris i hem seguit,
sempre fidels fins a l'oblit
al nom secret que mai no és dit
ni se'ns permet tampoc d'escriure,
camins de sang, privats d'auxili,
pel gran pecat de sobreviure.
Som aplegats a so de corn,
senyal de l'hora de retorn.
Mots envescats d'un ple perdó
untaven nafres amb saliva
molt compassiva, sedativa.
No hi creïem pas, car aquell do
dels elegits no va prescriure.
Durs càstigs eren conservats
en símbols vells. Feia la gent
un cop a l'any fort escarment,
feixuc escarni. Des de terrats
oberts al vent, assolellats,
o en foscos pisos i a barraques,
ens atuíen amb matraques.*

Record perfectament les matraques, que des del campanar colpejaven incansables; i amb el seu so que s'estenia per tota la vila. Ressonava sobre les teulades, volava entre el puig del Calvari i sa Mola, s'estavellava a les roques i tornava cap a la gent que, amb pressa i de negre, es dirigia als oficis religiosos. Aquell so també em feria a mi, fent-me avinent nombroses culpes i dols que no volia, ni creia, haver comès. Ni volia patir, especialment quan els dies s'allargaven, els colors tornaven a la terra -la primavera estava a punt- i tot es destapava posseït per unes enormes ganes de passió de vida. La passió em des-

pertava quan dormia i, si estava despert, m'embarcava per la somnolència. Contradiccions. Com quan pujava a Sant Salvador, i les estacions de ceràmica em desapareixien en la verdor, amb olor a resines, llentiscle i romaní. Allò era un Via Crucis amb massa vegetació i molt primaverenc. No ho sabia, però presentia que, com havia deixat escrit el poeta Joan Salvat-Papasseit: *l'onada del mar sempre riu, / Primavera d'hivern - Primavera d'estiu. / I tot és Primavera: i tota fulla verda eternament.*

A la vuitena estació del *Via Crucis* de Llorenç Moyà Gilabert, Jesús parla a les dones de Jerusalem. Els diu:

*-Estol de mocadors, blanques colomes
que us apeixiu de llàgrimes, callau;
duis-me, només, un raig d'oli blau
que íntimament destil·len vostres comes.*

*Si l'arbre verd, regalimant d'aromes,
ferit per l'odi, a destraldades, cau,
¿què en serà del ressec? Humans, plorau
en mon pit, niu de lluites, cós de plomes.-*

*Cada dona que plori pel seu fill,
cada estrella que plori per la llum,
cada roser que plori per la rosa,*

*puix que esgrellen el vori del Pubill,
i, entre espines, exhalen llur perfum
les roses copes i la neu desclosa.*

Era el mes de setembre a Jerusalem, ciutat crucificada per tres religions. Els sol lluia sobre els carrers plens de gent sempre amenaçada. Els centurions del segle XX passaven amb les armes penjades a l'espatlla o apuntant, i allà on vull pensar que si tantes coses fossin veritat tot hauria de ser amor i compren-

sió, m'adonava que només se sostenia amb els pilars d'odi, intolerància i diners. Crucificant amb contradiccions, la Via Dolorosa era un carrer ple de botigues que volien vendre creus fetes en sèrie guardades dins grans senalles; ampolles de vi, etiquetades amb una fotografia de l'últim sopar, estaven a la venda com si fossin els sobrants d'un àpat que, si és històric, degué ser humil i ple de silencis dolorosos, besades autèntiques i de traïdoria, mans suades, cors palpitants i pa massa sec. Si algú, ple de fe o curiositat, s'aturava a resar o a mirar alguna cosa que no fos mercaderia, els venedors s'hi atansaven i no el deixaven fins que entrava al seu establiment de creus massa falses; o se n'anava desesperat. Sentia, i em demanava: aquí és el lloc sant que tanta sang ha fet vessar, que tantes discòrdies ha encès?

Pens, i ho deix escrit, que després de vint segles convindria passar comptes i no repetir el temps de dol antic, ni provocar-ne de nous. Quan era al·lot tenia davant de la casa un garrofer d'ombra malaltissa que, com si em tapàs els ulls, no em deixava veure ni els turons ni la vida. Cada any el calendari ens retornava als dies de tristor, de dejunis i abstinències, d'anar amb el cap baix i fer penitència; i era, precisament llavors, quan tot l'aire s'omplia de vida. Jo, adolescent encara, tenia més ganes de viure sense sentir-me'n culpable i deixar de veure brull estantís i ensumar olor de cera cremada dels ciris que s'apagaven.

Ara, que altre cop és Setmana Santa i és primavera, amb tantes passions que hem hagut d'ofegar, amb tant de temps de boques closes i silencis, m'agradaria que fos el moment de sortir a fora i cridar ben fort que tot el camp és verdor. I que la gent camina feliç.

O recobrar les paraules d'Omar Khayyâm, el poeta i místic persa del segle XI, i dir, convençuts que

aquesta és la nostra veritat: *No puc albirar el Cel. Tinc massa llàgrimes als ulls! Les fogueres de l'Infern no són més que una espurna ínfima si les comparo amb les flames que em devoren. El Paradís, per a mi, és un instant de pau.*

L'última paraula del místic persa fa mal; especialment ara, que s'ha acabat la bonança poètica. El temps de les primaveres apassionades s'apaga, si no aixecam ni una protesta quan els poderosos posen i ens imposen la seva moral, que és prohibir a l'exterior el que ells mateixos fan: matar en nom de la justícia injusta. Assassinars legals; com fa vint segles, més o menys. O embarguen països, on no només hi viuen els governants, sinó tota la gent que -com jo, com tu, com ell, com nosaltres, com vosaltres, com ells- ha de patir fam i mancances fins arribar a la mort. Tot, perquè es neguen a acotar el cap i posar-se a les seves ordres. Cristians des de sempre, callam i a vegades feim mamballetes.

O perquè nosaltres, mercaders dins tots els temples, no hem après a tractar la terra com un terreny que generosament ens acull; però que ni és nostre, tot i que un dia hi anirem a parar, ni estam autoritzats a destruir-la. Què justifica aquesta passió per la destrossa i per modificar fins a límits insostenibles el que podria ser un paisatge útil a tothom, i que qui arribi després no ho trobi enverinat i encimentat, sinó habitable? Sempre es posen barreres als camins oberts gràcies a molts anys de passar-hi.

La mar ha de ser mar, els rius i els torrents han de seguir essent-ho, i els camps no han de deixar de ser espai de verdor que, tot i els anys, tinguin algun rastre de paradís terrenal. Com era abans entre l'Eufrates i el Tigris, precisament allà on quan escric això potser encara hi ha crucificada la ciutat de Bagdad.

Vull creure que arreu s'hi podia viure harmoniosament, amb gust i sense passar fam. Abans, és clar, no hi havia organismes internacionals que dictassin resolucions a complir segons la riquesa que se'n pogués treure de l'explotació de la terra, sense mirar per res la vida de la gent que, paradís o no, ha viscut des de sempre per aquells redols. Ho dic ben clarament: Iraq i Palestina. Són prou significatius, però no són tots, per anar formant un mapa de passió de mal. Colonització i explotació legal, amb emblemes de creus o en nom de la civilització occidental. Hem callat, o potser hem donat una mà perquè tot sigui així com és.

La poesia és una passió per la paraula ben posada que cal cultivar amb esment; sovint un clau encès on aferrar-se. Però a voltes els ulls s'entelen i, quan els hem netejat i veim les coses amb la mirada transparent, comprovam ferides i llagues, fel i vinagre al cos de l'home i de la terra.

Entre les llicències que m'he permès a l'hora de fer aquest pregó, en tenc una altra que voldria que fos com una finestra que ens dóna la mirada envers creences que, al cap i a la fi, deuen fer camí esperant trencar el llaç de la mateixa meta.

A Anatòlia hi visqué Yunus Emré, un poeta que a la seva obra hi mescla humanisme i misticisme. Encara avui té sentit. Ens diu:

*Amb les muntanyes i les pedres
t'invocaré, Senyor.
Amb les aus de l'alba,
t'invocaré, Senyor.*

*Amb la lluna a les aigües,
amb la gasela en el desert,
exclamant "Ya-hu" com dervix,
t'invocaré, Senyor.*

*En el cel amb Crist,
amb Moisès en el Sinai,
amb la vara a les seves mans,
t'invocaré, Senyor.*

*Donant gràcies a Déu,
resant una sura de l'Alcorà,
repetint el teu nom,
t'invocaré, Senyor.*

*Vaig saber el que era el món,
vaig abandonar les paraules vanes.
Sense vestir i descalç,
t'invocaré, Senyor.*

*Yunus parla totes les llengües,
com les aus, els rossinyols
i els qui estimen el Just,
t'invocaré, Senyor.*

Aquestes paraules, escrites ara fa més de set-cents anys, poden tenir tot el gust de la veritat i de la passió. Les persones, els animals, la terra i diversos noms de Déu, junts i sense estralls, podrien ser un camí.

De petit em duïen a l'església de Son Negre, on els diumenges d'hivern fins i tot els sants, que devien ser d'Olot, tremolaven morts de fred. Record molt bé que el vicari deia que "tots són bons dies i bones festes per qui està en gràcia de Déu". Ara pens servir-me d'aquestes paraules, fer-les a la meua mida d'avui per escampar la bona passió, i no haver d'averkonyir-me'n mai de formar part dels humans: tot són bons dies i bones festes per qui està en gràcia dels homes i de les dones, també de la llengua, la terra i el paisatge.

Com si això fos aquell paradís terrenal que hi havia entre l'Eufrates i el Tigris, amics i amigues, de

Felanitx o de fora: a partir d'avui podriem fer com si tots fóssim de la vila, des de sempre i per sempre. Amén.

